

Natuurlijk Delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV)

Adres : Postbus 133
2600 AC DELFT
E-mail : natuurlijkdelfland@knnv.nl
Website : natuurlijkdelfland.knnv.nl
Bluesky : KNNV Natuurlijk Delfland
Youtube : [natuurlijkdelfland](https://www.youtube.com/natuurlijkdelfland)

23 september 2026

Nummer 1001

Wij staan voor samenleven met de natuur.

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Leidschenveen-Ypenburg (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

MEDEDELINGEN

Op 28 september komt een digitale bijeenkomst om de Delftse beheerkaarten met elkaar te bespreken. In deze kaarten wordt de biodiversiteit zichtbaar gemaakt. De diverse beheerders kunnen ermee rekening houden. Zie ook in de rubriek Terugblik.

Geef je op voor deze bijeenkomst. Stuur een email aan natuurlijkdelfland@knnv.nl. De bijeenkomst start om 20.00 uur. Van te voren krijg je de kaarten toegestuurd met de zoomcode.

VOORUITBLIK

Soort van het Seizoen, derde kwartaal: libellen

Met het Soort van het Seizoen willen we leden en niet-leden betrekken bij het jaarthema. Het is een manier om individueel op te pakken. We maken van ieder soort een informatiebrief. Deze is te vinden via deze [link](#)

Dit is de inhoud van de link: <https://natuurlijkdelfland.knnv.nl/kennisbank/oever/>

Ga buiten op zoek naar deze soorten, probeer deze te fotograferen, stuur deze foto op naar natuurlijkdelfland@knnv.nl. Meld deze waarneming ook op waarneming.nl. Als je niet weet hoe je dat moet doen vraag de instructie "Natuurwaarnemingen melden".

Soort van het Seizoen: vierde kwartaal, Amerikaanse rivierkreeft

21 september, wij hebben van de week een rivierkreeft gezien op Vorrinkplein in Delft, Klaas Koster

VOORUITBLIK

23 september 10 - 12 uur, paddenstoelen

Kralingse Bos, Rotterdam

Vooraf aanmelden is verplicht, minimaal 24 uur van tevoren. Je krijgt dan van ons de locatie waar de excursie begint. Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers. Teamleden gaan voor.

Om regelmatig deel te kunnen nemen moet je lid zijn van Natuurlijk Delfland of van Natuurlijk Rotterdam. Niet-leden kunnen één keer per jaar mee, mits er plaats is.

Contact: André Jongeling, paddenstoelen@delfland.knnv.nl, 06 - 24 25 37 38

25 september, 10.00 – 16.00 uur, expeditie Planten

Ontdek in een vierkante kilometer de wilde planten. Je leert er erg veel van.

Kilometerhok 88 444 volgens de methode van het Nieuwe Strepen

Verzamelen: Parkeerplaats naast Ackerdijkseweg 8, Oude Leede

25 september, 13.00 – 15.00 uur, Tuin voor de dieren

In 2025 is de Tuin voor de Dieren ontworpen en ingericht. In deze tuin kunnen diverse wilde dieren leven en voedsel vinden. Denk hierbij een egel, vlinders, bijen, vleermuizen en vogels als huismus. We kunnen hulp gebruiken bij het onderhoud.

Het adres: Vierschaar 18 te 's-Gravenzande.

Meer inlichtingen en aanmelden bij natuurlijkwestland@knnv.nl

27 september, 12.00 – 15.00 uur, bodemdierendag

Kom naar Abtswoudsepark in Delft. Het Abtswoudsepark ligt tussen het eindpunt van lijn 1 en de weg Abtswoude. Neem een schep(je) mee om naar bodemdieren te speuren en een fototoestel om deze te fotograferen. Er zullen zoekkaarten ter plekke aanwezig zijn om te gebruiken.

De gemeente Delft doet mee aan de stedenbattle. Dit is een wedstrijd welke stad in Nederland de meeste bodemdieren meldt. In het Abtswoudsepark is op dit moment ook een bioblitz bezig, of te wel zoveel mogelijk planten en dieren melden die in het park gezien worden. De stand is nu 521 soorten door 96 waarnemers.

27 september is ook Burendag, dus maak ook kennis met onze burens onder en boven de grond. In het Abtswoudsepark zijn op dat moment ook diverse activiteiten rond Burendag.

29 september, 19.00 - 20.20 uur, expeditie Vissen

Met grote visnetten wordt de vissen gevangen in smalle aquaria bekeken, op naam gebracht, gefotografeerd en teruggezet.

Een Team van Natuurlijk Delfland voor onderzoek, educatie en bescherming van vissen

Je hoeft niet direct grote kennis van dit onderwerp te hebben wel verwachten we een actieve deelname. Belangstellenden die kennis willen maken met het Team worden uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen. Als je wilt blijven komen is een lidmaatschap vereist. Opgeven is verplicht en vraag de locatie aan via vissen@delfland.knnv.nl

30 september 10 - 12 uur, expeditie Paddenstoelen

Schiebroeksepark, Rotterdam

Vooraf aanmelden is verplicht, minimaal 24 uur van tevoren. Je krijgt dan van ons de locatie waar de excursie begint. Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers. Teamleden gaan voor.

Om regelmatig deel te kunnen nemen moet je lid zijn van Natuurlijk Delfland of van Natuurlijk Rotterdam. Niet-leden kunnen één keer per jaar mee, mits er plaats is.

Contact: André Jongeling, paddenstoelen@delfland.knnv.nl, 06 - 24 25 37 38

30 september, 20.00 – 21.00 uur, startbijeenkomst Pfas meting

Tijdens deze bijeenkomst, in Rijswijk, vertellen we meer over PFAS, het doel van het onderzoek en de manier waarop de watermonsters worden genomen. Ook bespreken we de meetlocaties en het gebruik van de testkits. Meld je aan door een mail te sturen aan natuurlijkdelfland@knnv.nl. Na aanmelding krijg je een bevestiging en het adres.

Er bestaat een vermoeden dat een bedrijf in Rijswijk PFAS loost. Met het onderzoek willen we meer inzicht krijgen in de mogelijke aanwezigheid en verspreiding van PFAS in het oppervlaktewater rondom het bedrijf.

In de periode van 15 oktober tot en met 15 november nemen deelnemers watermonsters op vooraf bepaalde meetlocaties in de omgeving van het bedrijf. De benodigde testkits zijn beschikbaar en tijdens de startbijeenkomst leggen we uit hoe de monsters moeten worden genomen en ingeleverd bij de KNNV.

De metingen maken deel uit van het project 'Stop het stille gif' van de Natuur en Milieufederaties Noord- en Zuid-Holland. In het kader van dit project wordt bij de milieudienst een Woo-verzoek (Wet open overheid) ingediend om informatie te verkrijgen over het bedrijf en de mogelijke uitstoot van PFAS. De resultaten van de metingen kunnen aanvullende informatie opleveren bij de informatie die via het Woo-verzoek beschikbaar komt.

1 oktober, Soort van het Seizoen, 4de kwartaal: Amerikaanse rivierkreeft

Met het Soort van het Seizoen willen we leden en niet-leden betrekken bij het jaarthema. Het is een manier om individueel op te pakken. We maken van ieder soort een informatiebrief. Deze is te vinden via deze link

Ga buiten op zoek naar dit soort, probeer deze te fotograferen, stuur deze foto op naar natuurlijkdelfland@knnv.nl. Meld deze waarneming ook op waarneming.nl. Als je niet weet hoe je dat moet doen vraag de instructie Natuurwaarnemingen melden.

4 oktober, 13.00 - 15.00 uur, excursie Van Dixhoorndriehoek en Vinetaduin, Hoek van Holland

We gaan op zoek naar de verschillen in beide duinlandschappen en hun geschiedenis en we maken kennis met de planten en dieren die er wonen.

Verzamelen: Parkeerplaats Hoek van Holland, hoek Badweg /Rivierkant. Tip: neem waterdichte schoenen mee.

Graag aanmelden: annemarieke.grinwis@delfland.knnv.nl

5 oktober, 9.00 uur, zwerfafval rapen Groene Strand

De eindtijd wordt ter plekke bepaald.

Verzamelen: fietsenstalling op de hoek Schelpenpad en Zandmotorweg, 2681 VP Monster.

Inlichting en opgeven bij natuurlijkwestland@knnv.nl
 Een Groen Strand en zwerfafval horen niet bij elkaar
 Het Team Zwerfafval van het Groene strand verzamelt peuken, plastic, touw. Zware stukken worden bij de strandbeheerder gemeld bij de gemeente Westland gemeld. Het gaat dus om gebiedsvreemde materialen.
 Neem een zak en naar behoefte handschoenen mee.
 Dit Team is een onderdeel van het project Groene Strand Zandmotor (GSZ). Zie over het project <https://delfland.knnv.nl/werkgroep/westland/>, rol in het scherm door naar het project Groene Strand Zandmotor.

7 oktober, 10.00 – 12.00, Natuurcafé

De vraag staat centraal: rivierkreeften
 Kom naar het natuurcentrum het Melarium dit gebouw is te bereiken via de Thijssesweg 11 in Delft. Hier aan het einde van de Thijssesweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.
 Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijssesweg, Delft.
 De toegang is gratis

Tuintips

21 tot en met 27 september Inheemse zaaiweek
[Klik hier](#)

Sterrenhemel

vrijdag 25 september

05.50: Alle manen west van Jupiter Tussen 5:50 en 6:56 uur nemen we alle grote Jupitermanen ten westen van de planeetschijf waar. In toenemende afstand van de planeet staan Io, Europa, Ganymedes en Callisto. Jupiter staat in het oosten op een hoogte van 27° boven de horizon. De Zon staat 11° onder de horizon. Voor het waarnemen van de manen van Jupiter is een verrekijker op statief al genoeg.

zaterdag 26 september

18.49: Het is Volle Maan. De Maan staat tegenover de Zon aan de hemel. We zien hierdoor de Maan vrijwel de hele nacht, en de verlichte kant van de Maan is naar de Aarde gekeerd.

zondag 27 september

11.01: Mercurius is in het aphelium. De afstand van de planeet tot de Zon is op dit moment groter dan gemiddeld: circa 0,467AE, of zo'n 69.817 miljoen km. Vanaf Mercurius lijkt de Zon circa 2,1 maal zo groot als vanaf de Aarde. De planeet ontvangt door de geringere afstand tot de Zon ongeveer 4,6 maal meer licht en warmte dan de Aarde.

maandag 28 september

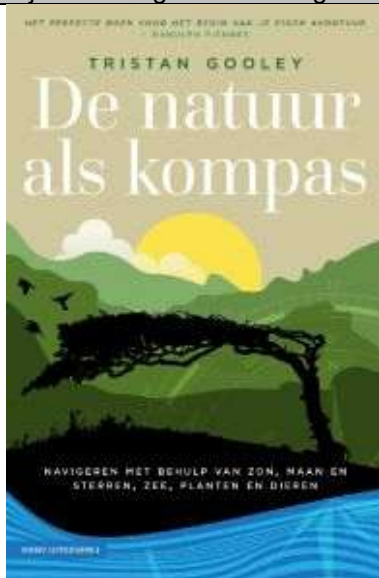
03.36: Jupiter staat boven de oostelijke horizon, op een hoogte van 19°.

woensdag 30 september

21.15: De Maan is voor 80% verlicht.

Groene winkel

Het verkoopadres van de KNNV Uitgeverij en de Jeugdbondsuitgeverij.
 Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl

De natuur als kompas

Navigeren met behulp van de zon, maan, sterren, zee, planten en dieren

Auteur(s): Tristan Gooley

Aantal De natuur als kompas (Paperback)

€ 25,95

Stel je bent verdwaald in de wildernis, en je hebt geen GPS bij je. Wat nu? Geen paniek! Navigatie-expert Tristan Gooley laat je op verrassende manier zien hoe je de natuur als kompas kunt gebruiken.

Bij natuurlijke navigatie draait het met name om de juiste richting te kiezen, zonder gebruik te maken van technische hulpmiddelen of instrumenten. Je gebruikt alleen natuurlijke wegwijzers zoals de zon, de maand, de sterren, het landschap, de zee, het weer, de planten en de dieren.

Waarnemingen

Langs een doorlopende staat vind ik een stokroos. Het heeft de nacht daarvoor flink geregend, maar de bloem staat mooi open. De stokroos (*Alcea rosea*) is een sierlijke plant met hoge bloemstelen en kleurrijke bloemen die bijen, hommels en vlinders aantrekken. De stokroos behoort tot de kaasjeskruidfamilie (*Malvaceae*). De bloemen lijken op crêpepapier en zijn verkrijgbaar in wit, geel, rood, roze, paars en zwart, zowel in enkele als dubbele varianten. De bloeiperiode is van mei tot september. Bij een goed tuincentrum winkel kan je een zakje met zaad kopen van deze plant. Foto Bart Hendriks

14 september, ondergaande **zon** en **regenbuien** op komst. Lia Claus

15 september, **champignon**, Theun Frankema, Abtswoudse Bos

P.S. om het soort te kunnen bepalen is het verstandig om onderkant van de paddenstoel te fotograferen.

16 september, **boommarter**, Judith Prins, Schaapskudde Grazend Populair, Haagweg 18, Monster. Boommarter, neus donkerbruin tot zwart en keelvlak geel. 500 exemplaren nog in Nederland. Als het een steenmarter was, dan witte keelvlak en roze neus (5.000 exemplaren in Nederland), maar dat is deze niet.

17 september, Anneke Scheper heeft enkele foto's op haar balkon gemaakt van een **gewone wesp** op de bloem van haar **klimop**, in deze bloem zitten eitjes van het boomblauwtje. Ook buiten een foto van een prachtige **groene vleesvlieg** gemaakt.

Gewone wesp

Groene vleesvlieg onbekend

Jos zijn pad

Behalve deelname aan de visvangst van het team vissen op dinsdag en de rondleiding door Park Vredenoord op zaterdag heb ik zelf ook nog een paar waarnemingen 'in het wild' gedaan. Naast een deurpost in Delfgauw trof ik de **gazonlangpootmug** aan en een larve van de **zuidelijke groene schildwants** bleek bij vertrek op mijn fiets te zitten. Op mijn fietstocht van Delft naar Delfgauw zag ik achter IKEA acht **ooievaars** in de wei en een groot aantal **grijze ganzen**. Thuis zat een **venstersectorspin** op de vensterbank. Weer een paar leuke namen via waarneming.nl langs zien komen! En verder nog: Op de Jorisweg in Delft bloeide een aantal **avondkoekoeksbloemen** en stak een paddenstoel zijn vruchtlichaam boven de grond: **okergele stropharia**.

Gazonlangpootmug

Venstersectorspin

20 september, vlakbij de waarneming van Italiaanse aronskelk in Pijnacker-Zuid, <https://waarneming.nl/observation/421492250/>, trof ik een oud bordje aan van onze KNNV Delfland. Het bordje is in 2026 geplaatst tijdens ons jaarthema Egels.

22 september, parende **langpootmuggen** op de deur beneden.
Lia Claus

22 september, in de Groene Keijzer heeft Cor Nonhof een **grote franjepoot** gespot. Dit is een zeldzame dwaalgast die je als vogelaar niet mag missen als die een keer langskomt. Cor heeft hem ook gezien en ook de spotters.

22 september, Bergboezem Berkel weer droog

Cor Nonhof was in de bergboezem van Berkel. Nu die weer droog is, is duidelijk wat de schade is aan de vegetatie. Negen dagen nadat het water was ingelaten hadden de rottende planten alle zuurstof uit het water gehaald en begon de zuurstofloze verrotting met enorme stankoverlast met de geur van rottende eieren als gevolg.

TERUGBLIK

13 september, expeditie Vissen

Het Team Vissen was bij het amfitheater in het Bieslandse bos. Een behulpzame toeschouwer nam ons allemaal op de foto inclusief twee verslaggevers van omroep Delft die een podcast gaan maken over [jonge] vrijwilligers. We staan uiteraard op de tribune. Verder nog een tweede vangst gedaan in een nabijgelegen sloot tot het echt te donker werd.

Geschept bij de tweede locatie **driedoornige stekelbaars, tien-doornige stekelbaars, blankvoorn, bittervoorn, baars**, en bij het amfitheater: **marmelgrondel, kleine modderkruiper, bittervoorn, karper, rietvoorn** en **bittervoorn**. Alle gevangen vissen en visjes zijn uiteraard weer teruggezet in het water. De podcast komt waarschijnlijk met opnames in oktober in beeld en geluid via Omroep Delft.

Baars

Rietvoorn

Blankvoorn

15 september, het **Team Waterleven** heeft de nieuwe poel in Vlaardingen bemonsterd. Vanwege het weer is de determinatie in het Melarium gedaan. De larve van een keizerlibel heeft Martin gebeten en verder hebben we gegriezeld van de **lugubere glijer** en een **bootsmannetje** wilde er vandoor. Foto's Cor Nonhof

Bootsmannetje

17 september, beheerkaarten biodiversiteit gemeente Delft

Het groene bureau Nest heeft opdracht van de Delftse stadsecoloog Diny Tubbing om de biodiversiteit in de stad in kaart te brengen. Doel is om het beheer van de gemeente daar meer op toe te spitsen. Daarvoor zijn een aantal soorten van flora en fauna op kaart gezet. Bestuursleden van Natuurlijk Delfland, Vogelwacht Delft en Sportvisserijbelangen Delfland waren bij elkaar op het Stadskantoor en gevraagd om een eerste commentaar op ontbrekende locaties en ontbrekende verbindingen. De conceptkaarten worden nog binnen de verenigingen uitgezet.

Zie de rubriek Mededelingen. Foto Huub van 't Hart.

18 september, sjouwen voor natuurvriendelijke oever

Op Boomgaard Chilipad is vrijdag verder gewerkt aan een eerste afronding van de natuurvriendelijke oever. Alle palen staan in de oever en een basisvlechtwerk van dode wilgentakken uit de takkenril is nu aangebracht. In het winterseizoen worden de wilgen geknot en worden die takken direct in de oever verwerkt. Foto Huub van 't Hart.

19 september, excursie Landgoed Vredenoord

Eigenaar Wim Borgdorff leidde een groep leden van Natuurlijk Delfland rond op het Landgoed Vredenoord aan de Vliet. Deze leden zijn actief in aan de Vliet gelegen natuurgebieden Heemtuin Molenvlietpark, Landgoed Beukenhof en de acties voor het behoud van Landgoed Nieuw Vredenoord. Wim vertelde over de restauratie van de villa en het tuinontwerp van Zocher sr. en Zocher jr. Vredenoord inclusief Nieuw Vredenoord vormt met Beukenhof een NNN-gebied met als natuurdoeltypen nat bos en kruidenrijk grasland. Zie foto's Huub van 't Hart.

19 september, bezoek Beukenhof

Een kleine delegatie van Natuurlijk Delfland (Marian van den Beitel, Huub van 't Hart en Cor Nonhof) was in de Beukenhof, een landgoed aan de Vliet bij Rijswijk. Het is een volledig en lang verwaarloosd landgoed waar wij gekeken hebben hoe dat valt te verbeteren. We hopen met de eigenaar een samenwerkingsovereenkomst te kunnen afsluiten.

Foto Huub

21 september, wilgen voor de bever

Op Boomgaard Chilipad heeft het team Tanthofknotters verse wilgentakken gezaagd voor de jonge bever in de Wildopvang aan de Korftlaan. Foto Pieter Koopmans.

21 september, Gemeente Delft 1.250 nieuwe bomen

Er is ook positief bomennieuws. De gemeente Delft heeft de afgelopen twee winters ruim 1.250 bomen aangeplant. Naar verwachting wordt dit aantal nog overschreden in de komende twee winters. Bij de vernieuwing worden oude boomstronken verwijderd. Natuurlijk Delfland heeft voorgesteld deze stronken neer te leggen in de ecopassages. Bijvoorbeeld die bij het Keenenburgpad onder de Kruithuisweg tussen Tanthof en Kerkpolder. Zie foto Huub van 't Hart van het nieuwe bomendepot in Tanthof Oost.

21 september Platform Groen Rijswijk

In dit Platform wisselen de natuurorganisaties activiteiten uit. Natuurlijk Delfland deed verslag van de maatregelen ter bevordering van de icoonsoort ransuil en rond Pasgeld. Zie foto Bureau VanderHelm van twee jonge ransuilen in het Wilhelminapark juni 2026. Aandacht is ook besteed aan de startbijeenkomst op 30 september 20.00 uur voor de PFAS-meting in Rijswijk. Stuur voor deelname een email aan natuurlijkdelfland@knnv.nl. Na aanmelding wordt met de bevestiging het adres bekend gemaakt.

22 september, lezing natuur op het balkon

Het was een leerzame en gezellige lezing van Geert, hij deed het soepel en deskundig. Er werden veel vragen gesteld en ervaringen gedeeld, hierdoor werd het een interactieve lezing. Henny (van de Vierhovenkerk)
Foto Theun Frankema.

TIPS

Inspectie Leefomgeving waarschuwt voor PFAS in drinkwater

[Klik hier](#)

Herftsnieuwbrief PAN Nederland is uit

Onder andere meer gifvrij aardbeien in de winkels. Ook PAN-bezwaar tegen toelating door het criminele CTGB van een hormoonverstorende PFAS-pesticide door rechter erkend. CTGB moet toelating intrekken.

[Klik hier](#)

Het Hoogheemraadschap van Delfland wil inzicht on bronnen watervervuiling stedelijk gebied

[Klik hier](#)

Opinie: 'Telers hebben sneller toegang nodig tot biologische alternatieven' – Peter Maes, directeur Duurzaamheid bij Koppert

[Klik hier](#)

Voor wie even niets te doen heeft: Op deze website kun je de grootte van diverse **dino's** vergelijken ten opzichte van de **mens**.

[Klik hier](#)

Weet dat de **blauwe vinvis** 30 meter lang is.

TENSLOTTE

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur. Volg de link om te weten of het lidmaatschap ook iets voor jou is. [Klik hier](#)

Laat ze het heen en weer krijgen

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk
Delfland

delfland.knnv.nl

Delen mag

We vinden het fijn als je deze Nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.

Aanmelden landelijke Nieuwsbrief

Ook onze landelijke vereniging geeft een Nieuwsbrief uit. Als je deze wilt ontvangen ga naar <https://knnv.nl>

Afmelden Nieuwsbrief Natuurlijk Delfland

Stuur een lege email (zonder daar iets aan te veranderen) aan:
Nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe, of mail zelf naar natuurlijkdelftland@knnv.nl.

Melarium; ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers: Natuurlijk Delfland en de Imkervereniging Delft. Het adres is Melariumpad 11 te Delft. Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijsseweg, Delft. Verhuur voor groepen tot tien deelnemers: neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 – 13 07 07 14, natuurlijkDelfland@knnv.nl

Colofon

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door:

Leden – vermeld in bijdragen

Geert van Poelgeest - redactie

Het redactieadres is nieuwsbrief@delfland.knnv.nl – houdt berichten kort en bondig.